

De Rhônevallei en de klimaatsverandering: de grote uitdagingen

Een kritische reflectie tijdens een wandeling in ‘La Découvertes en Vallée du Rhône’

Een waanzinnige omgeving

De ruwe actualiteit en de waan van het moment overtroeven de problematische realiteit van de laatste 10 jaar. Sinds Trump de wereld op zijn kop zet heeft men blijkbaar geen oor naar de meest urgentste wereldproblematiek die de mensheid zal treffen in al zijn geledingen. Meer zelfs, sinds de idiotieën van het olijke maar gevaarlijk Trump-Vance-duo, blijkt zelfs in Europa de beweging van de klimaatnegationisten te groeien. Of hoe het dwaze populisme als een meedogenloze bloedzuiger elke rede uit de mens weet te zuigen. De echte realiteit is echter pijnlijk anders. Ook de essentie van de wijnbouw is getroffen in zijn hart en moet alle zeilen bijtrekken.

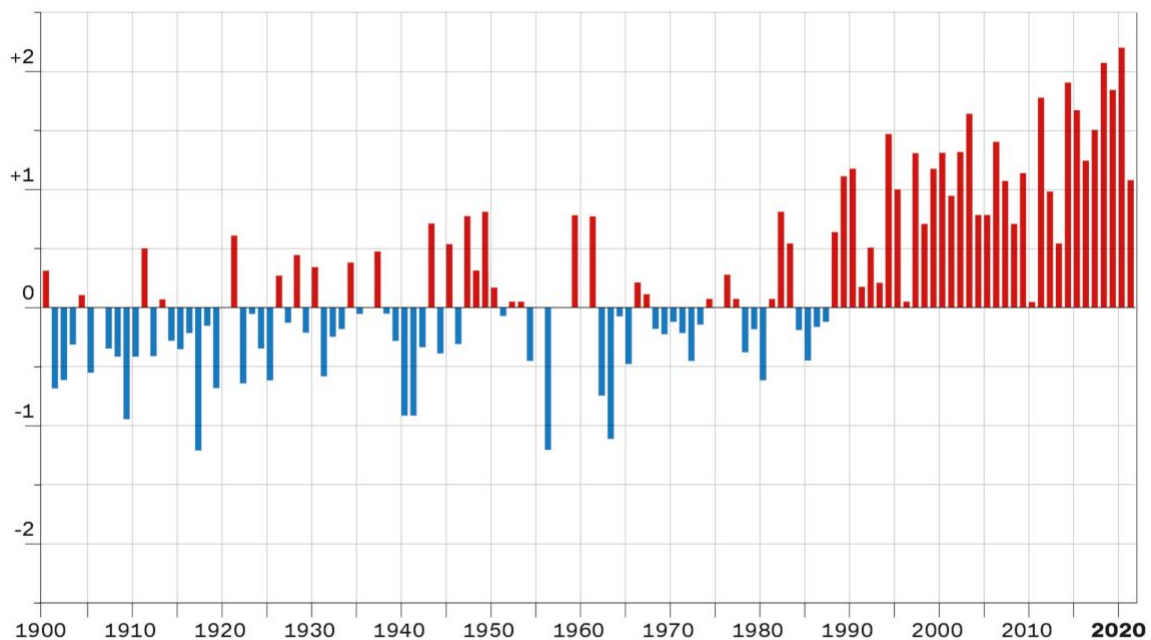
Men kan er niet omheen: de wijneconomie heeft het lastig. De anti-alcohollobby beukt genadeloos negatief op de wijnconsumptie en heeft geen oog voor het fantastisch cultureel en culinair erfgoed dat wijn doorheen de geschiedenis heeft gecreëerd. De jeugd verliest daardoor hun interesse in dit nobele en ‘gezond’ product en verkiest meer en meer zoete red-bull-achtige bucht die omgetoverd worden in de meest ongezonde verleidelijke cocktails. Daarbij komt nog de compleet onzinnige Europese politiek om subsidies uit te delen aan wijnbouwers die hun wijngaarden rooien, waardoor de motivatie bij jonge wijnbouwers die de schoonheid van een appellatie in hun

eer verder willen uitbouwen verdwijnt als sneeuw voor de zon. En nu komt de protectionistische blaaskaak van Trump met zijn importheffingen voor Europese producten¹, waardoor Europese wijnen nog amper koopbaar zullen zijn voor de modale Amerikaanse wijnliefhebber. En dit terwijl de opwarming van de aarde nog de meeste angst moet inboezemen voor de toekomst van de kwalitatieve wijnbouw in de wereld, met het besef dat diezelfde blaaskaak aan de overkant van de Atlantische oceaan deze realiteit volledig ontkent. Rede en wetenschap is natuurlijk moeilijk te capteren wanneer de noodzakelijke hersencellen ontbreken. Om met de boutade van David Van Reybrouck te parafraseren: “het klimaat is gevaarlijker dan de Russen”.²

Men moet ziende blind zijn om onderstaande tabel verkeerd of helemaal niet te interpreteren:

ÉVOLUTION DES RECORDS CHAUDS ET FROIDS DEPUIS 1900 (NORMALE 1961-1990)

Écart de référence (°C)

Source : ministère de la Transition écologique et de la Cohésion des territoires
<https://www.ecologie.gouv.fr/impacts-du-changement-climatique-atmosphere-temperatures-et-precipitations>

Reporterre
Le média de l'écologie

In deze context is het niet evident optimistisch te zijn wanneer je de wijsheid van de olfactologie wenst te koesteren, wanneer je de schoonheid van de ambacht van het wijnmaken weet te appreciëren en vooral wanneer je als liefhebber de kunstzinnigheid van wijn perfect weet in te schatten als verbindend middel in het kader van esthiek, genot, vriendschap en culinaire harmonie. Sinds het ontstaan van de mensheid is wijn een culturele hefboom geweest van de

¹ Bij het schrijven van het artikel is er nog geen effectieve uitsluit rond deze heffing en de tegenreactie van Europa op dit dreigement. Er wordt algemeen aangenomen dat de Trump-administratie mogelijks voor wijn een supplementaire import Tax van 20 à 25% zal heffen, volgens het systeem van wederkerige heffingen.

² Knack 26, maart 2025; David Van Reybrouck werd voor twee jaar de 'nieuwe denker der Nederlanden' en in dit kader heeft hij een opmerkelijke essay geschreven 'De wereld en de aarde. Hoe houden we het veilig'. Een maatschappelijk reflectiewerk die ook een wijnliefhebber moet beroeren.

menselijke beschaving. Vernietigen van de wijnbouw staat een beetje gelijk als de vernietiging van de menselijke beschaving. Redenen genoeg om op de barricaden te staan!

Tijd om de anti-alcoholpuristen van antwoord te dienen en de politiek te overtuigen dat deze nevenuiting van de woke-gedachte compleet onzinnig is. De Trump-splinterbom zal zichzelf wel opblazen, is het niet binnen vier jaar dan wel door een goedgerichte kogel van Amerikaanse makelij. Maar de klimaatproblematiek vraagt oplossingen van een ander orde en is niet simpel en eenduidig aan te pakken. En daarover wil ik wat dieper ingaan vanuit mijn persoonlijke vinologische ervaring uit de Rhônevallei. Want het moet gezegd, hoe zuidelijker je gaat in wijnkundig Europa, hoe zichtbaarder de impact de klimaatproblematiek is. En de Rhône is daarop spijtig genoeg geen uitzondering³.

De klimatologische realiteit

Vooreerst mag het duidelijk zijn dat gelukkig alle onderzoeksinstituten in Europa (zelfs ook in Amerika) die met wijnbouw bezig zijn, wel degelijk bewust zijn van de ernst van de problematiek. Vele onderzoeken hebben reeds geleid tot drastische herziening van 'les cahiers des charges' (lastenboeken) van diverse appellaties, waarbij bijvoorbeeld nieuwe druivenrassen worden toegelaten in de door het INAO goed beschermde appellaties. Eén van de meest choquerende (maar waarschijnlijk logische) beslissing in dit opzicht is trouwens te vinden in de uiterst conservatieve regio Bordeaux, waar plots 7 nieuwe druivenrassen het spectrum van de AOC Bordeaux en Bordeaux Supérieur mogen verrijken. En wat voor druivenrassen! Voor de rode wijnen zijn dat: de marselan (= kruising van grenache en cabernet sauvignon); de touriga nacional (de donkere rode Portugese trots); castets (de ruwe Pyreneeëndruif sterk resistent aan meeldauw) en de arinorhoa (= een kruising van tannat en cabernet sauvignon) en voor de witte wijnen zijn dat: petit manseng (de bekende druif uit het zuidwesten & Pyreneeën); de liliorila (= een kruising van baroque en chardonnay) en de alvarinho (een bekende witte druif uit Galicië en Portugal). Ook in de Elzas mag men experimenteren (recentelijk toegestaan door het INAO) met zowel bekende zuiderse druiven zoals de chenin blanc, rolle, syrah en nebbiolo als met de nieuwe minder bekende hybride schimmelresistente druiven zoals de apolar, selenot, voltis, johannitern, souvignier gris en de rode coloris. Het INAO heeft in dit kader nog andere principes losgelaten waarbij in sommige appellaties een alcoholpercentage van 8% wordt toegestaan en voor de IGP's in de Loire zelfs tot 6%. Dit om de wijnbouwers aan te zetten nieuwe vinificatietechnieken toe te passen om de wijnen lichter en toegankelijker te maken, ondanks de groter wordende suikerexplosie in de druiven als gevolg van de steeds warmer wordende omgeving. In de Rhône hebben de appellaties Luberon en Ventoux een omstandig dossier ingediend om het natuurlijk suikerniveau binnen hun respectievelijke reglementering met 20% te mogen doen dalen op de most-meeting. Dit zijn zowaar paleisrevoluties in de klassieke huishouding van de traditionele appellaties in Frankrijk.

Dus ook in de Rhone is men heftig bezig met deze transitie, mede veroorzaakt door zeer recentelijke en nooit geziene klimatologische omwentelingen. Bijvoorbeeld op 8 april 2021 werden de wijngaarden van de Rhônevallei, net als in vele andere regio's, getroffen door een

³ Een overzichtelijke analyse kan je vinden op de site van Geovino (auteur is commandeur van de Baronie Gent van Commanderie des Côtes du Rhône):

https://www.geovino.wine/wijnblog/2423173_klimaatverandering-bedreigt-franse-wijngaarden-vanaf-2025

stevige en bijzonder schadelijke late vorst. De knopvorming (= debourrement) start gemiddeld de laatste 10 jaar rond 30 maart. Er moet echter rekening mee worden gehouden dat de knopvorming eind maart een zeer recente vaststelling is van de eenentwintigste eeuw: vóór 1990 vond de knopvorming gemiddeld 10 dagen later plaats. Hoewel een verwoestende "arctische koudegolf" in april zich even goed 20 of 50 jaar geleden had kunnen voordoen, maakt de vervroegde knopvorming de wijngaarden kwetsbaarder voor het probleem van late nachtvorst. In 2021 was de uitzonderlijke zachtheid eind maart opnieuw een uiting van klimaatverandering. Op 30 maart 2021 registreerde Météo France namelijk de warmste maartdag in 75 jaar in Frankrijk (24 °C in Orange). Deze temperaturen versnelden de knopvorming, waarna veel wijngaarden enkele dagen later door vorst werden beschadigd en vernietigd. Vriesskou in april in de Rhône is de laatste 100 jaar nog nooit voorgekomen.

Een ander teken van klimaatverandering was de uitzonderlijk vroege en intense hittegolf eind juni 2019. Normaal gesproken verdraagt de wijnstok de intense hitte tussen half juli en augustus, wanneer de druiven al gevormd zijn. In 2019 viel deze extreme periode echter midden in de fase van druifontwikkeling, waardoor de uiteindelijke druiven historisch klein en geconcentreerd waren.

Ook het uitzonderlijk natte 2024 was ongezien in de Rhônevallei. Terwijl de voorgaande jaren de droogte gestadig grotere impact kreeg op de 'stress hydrique' van de zuiderse wijngaarden en het grondwaterhuishouding met gemiddeld 1,5 meter is gedaald, bracht de onverwachte zondvloed in 2024 (gecombineerd met tropische temperaturen) de wijngaard compleet in verwarring. De regenval was buiten elke proportie met bijna 70% meer dan het gemiddelde (ook tijdens de cruciale plukweken), terwijl de temperatuur niet significant daalde. De ideale biotoop voor schimmels, wat ook vrij agressief gebeurde met een daling van 2,2 miljoen hectoliter wijnproductie (-11% tov 2023) als gevolg. De typiciteit van de rhônewijnen in het millésime 2024 is daardoor compleet zoek, wat door Voorzitter van InterRhône Philippe Pellaton sterk wordt genuanceerd.⁴

⁴ De voorzitter van Inter Rhône Philippe Pellaton was in zijn jaarlijkse persconferentie tijdens Wine Paris en tijdens het intens gevolgde persmoment tijdens La Découvertes en Vallée du Rhône, onverwacht zeer optimistisch over het wijnjaar 2024 in de Rhône. Los van de grote daling in productie wijst hij op een uitzonderlijke kwaliteit van dit wijnjaar en noemt de oogst 2024 'un très grand millésime'. Mijn ervaring is enigszins anders en is het millésime 2024 eerder 'ingewikkeld'. Voor syrah zou het best waar kunnen zijn, maar voor de rest zijn de wijnen behoorlijk stroef en van finesse is heden weinig sprake. Terwijl het millésime 2024 in de cru's vandaag nog volop aan het rijpen is, kan de hoekige materie nog evolueren naar wijnen met een interessant bewaarpotentieel. Voor de grenache moet men mij nog overtuigen, terwijl het voor Pellaton een geweldig grenachejaar zou kunnen worden.

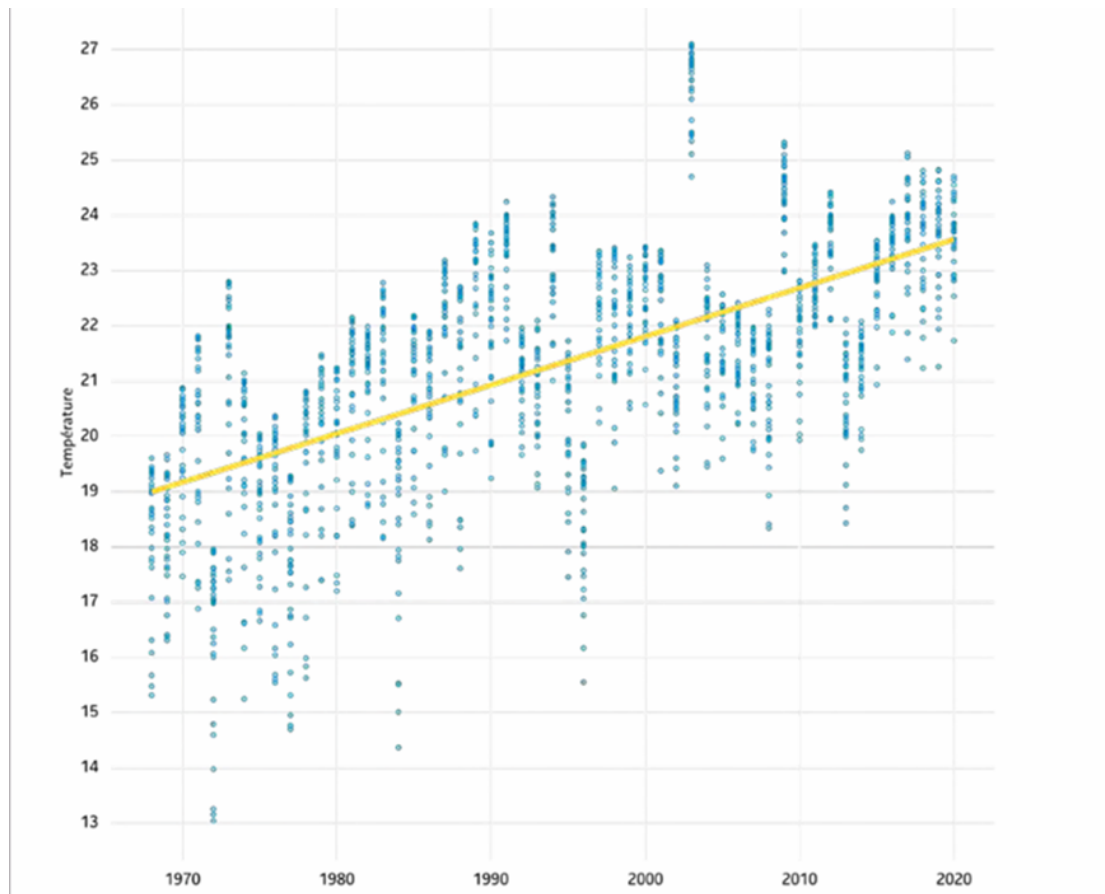

Philippe Pellaton (Voorzitter van Inter Rhône) geflackeerd door Damien Gilles (Voorzitter het wijnsyndicaat van de wijnbouwers van de Côtes du Rhône) en Samuel Montgermont (Voorzitter van de Professionele Negocianten in de Rhône) gaven hun licht op de talrijke recente bewegingen in de Rhônevallei

Algemeen gezien verschuift de rijping/ontwikkeling van de druif steeds meer naar de zomer: de veraison (het verkleuren en rijpen van de druiven) vindt tegenwoordig eind juli plaats, in plaats van half augustus. Hierdoor rijpt de druif midden in de zomer, tijdens intense hittegolven. Met een rijping in augustus versnelt alles en creëert men een dubbel probleem: door de intense hitte en droogte stijgt het alcoholgehalte in druiven snel (+1,5 tot 2% vol. per week) en is er een onevenwicht ontstaan in de ontwikkeling van aromatische verbindingen en polyfenolen.

Hieronder het onomkeerbaar bewijs dat tijdens de rijping (periode tussen half juli tot eind augustus) de gemiddelde temperatuur (= gele lijn) over 50 jaar met 4 graden is gestegen.⁵

⁵ Gegevens van het Institut de Recherche et d'Expérimentation Viticole et OEnologique des Vins d'A.O.C de la Vallée du Rhône

50 jaar geleden (volgens metingen in 1970) was vaak het einde van de ontwikkeling van de druif in de Rhône half september en werd de pluk eind september/begin oktober aangevat. Dit is nu in de Rhône bij sommige vroegrijpe druivenrassen (syrah, roussanne, viognier,...) gewoonweg op 50 jaar tijd bijna met een maand naar voren verschoven.

De groeicyclus van de wijnstok wordt grotendeels bepaald door de temperatuur. De temperatuurstijging heeft geleid tot een versnelling van de fenologische stadia: in de afgelopen 50 jaar is de knopvorming in het zuidelijke Côtes du Rhône-gebied met 15 dagen vervroegd en de veraison met 18 dagen.

Ook de samenstelling van druiven in de Côtes du Rhône is veranderd. Druiven zijn zoeter geworden (+2,6% alcohol in 50 jaar), minder zuur (-1,3 g H₂SO₄/L totale zuurgraad), en het gemiddelde gewicht van 200 druiven is gedaald van 400-450 g in de jaren '80 naar ongeveer 340 g sinds de jaren 2000. In 50 jaar tijd is de rijpingstemperatuur met meer dan 4°C gestegen.

Onderstaande tabel van het wijninstituut Rhodaniëne spreekt boekdelen:

LE CLIMAT		LA VIGNE		LE RAISIN	
T° moyenne entre floraison et récolte	+ 3 °C	Débourrement	15 jours + tôt	Degré à la récolte	+ 2,6 % vol.
Précipitations entre floraison et récolte	- 50 mm	Floraison	12 jours + tôt	Acidité totale	- 1,3 g / L
Fréquence de jours humides entre débourrement et floraison	- 10 %	Récolte	18 jours + tôt	pH	+ 0,28
Fréquence de jours humides entre floraison et récolte	- 33 %			Poids de 200 baies	- 86 g
Nombre de jours où la température dépasse 35°C	+ 3,8 jours				

6

Het is duidelijk dat urgentie aan de orde is en dat niet alleen de vooruitgang in de oenologie een oplossing kan bieden aan de gewijzigde omstandigheden. De oplossingen zullen moeten komen van zowel de mens als van de natuur zelf. Vooral het anders omgaan met de natuur wordt de grote uitdaging, waarbij de mens zich meer zal moeten adapteren aan de nieuwe biologische realiteit.

Wat zegt het werkveld

Van 31 maart tot en met 3 april ging de tweejaarlijkse walhalla van de Rhône door, bij monde van **La Découverte en Vallée du Rhône**⁷, waar meer dan 500 wijnbouwers het beste van zichzelf aan een professioneel publiek konden presenteren. Het thema van de klimaatsverandering is een actief en actueel gegeven op alle degustatietafels. Sommige appellaties proberen zich te profileren met een eigenzinnige aanpak zoals de appellatie Vinsobres. Via 'vitiforestierie' (aanplanten van hoogstammige bomen tussen de wijngaarden) willen ze meer de verkoelings-effecten van bossen laten renderen op de omliggende wijngaarden. Ook Cairanne is hiermee bezig. Andere appellaties (zoals Vacqueyras) kiezen dan resoluut voor meer biodiversiteit in de appellatie. De AOC Ventoux heeft sinds 2023 de vermentino-druif (rolle) toegelaten in hun lastenboek. Er beweegt dus heel wat in de Rhônevallei. Geen beter moment om met mijn

⁶ Tabel komt uit het tijdschrift 'Le Vigneron (le magazine du vigneron des Côtes du Rhône et de la Vallée du Rhône).

⁷ Deze tweejaarlijkse wijnbeurs voor professionelen is een uitzonderlijk gebeurtenis en gespreid over 4 dagen en 3 locaties (Avignon, Mercurol en Ampuis), waarbij zowel wijnaankopers (cavisten, negotianten, wijndistributeurs, ...) als de mondiale wijnpers de kans krijgen rechtstreeks met alle vertegenwoordigers van de appellaties en met quasi alle noemenswaardige wijnbouwers contact te nemen en al hun wijnen te proeven. Het is een fenomenaal uithangbord voor de Rhône, waaraan enkel de 'dikke nekken' van Châteauneuf-du-Papes niet aan deelnemen, waarbij sommige wijnbouwers aldaar tot het beschamend inzicht zijn gekomen om toch opnieuw toenadering te zoeken. Ze hebben daarvoor in 2024 laconiek 'l'Association Fumé Blanche' opgericht, met de bedoeling dat sommige domeinen toch met Inter Rhône gaan samenwerken.

notaboekje op onderzoek te gaan bij enkele gereputeerde creatieve wijnbouwers uit de zuidelijke Rhône en ze te confronteren met mijn driedubbele vraag:

1. Wat is jouw beleid rond de opkomende opwarming van het klimaat?
2. Hebben syrah en roussanne nog en toekomst in de zuidelijke Rhône?
3. Welke druiven denk je in de toekomst aan te planten om de finesse en fraîcheur van de rhônewijnen verder te garanderen?

De alom aanwezige oenoloog van het belangrijkste labo in de zuidelijke Rhône (ICV⁸), **Thomas Oui**, bevestigt de analyse dat roussanne in erge mate en syrah in relatieve mate het zeer moeilijk hebben de laatste 5 jaar. De oplossingen liggen volgens hem vooral in de wijngaard zelf. De natuur moet weer in evenwicht worden gebracht en de monocultuur van de wijngaarden moet worden gebroken. De grote uitdaging voor de aanpak van de klimaatsverandering ligt volgens dhr Oui in een andere agronomische aanpak per appellatie en per terroir. In combinatie met juist gekozen druivenrassen in functie van de bodemstructuur, kan men veel klimatologische oorlogen winnen. Maar hij ziet te weinig gebeuren. Hij ziet vandaag nog nieuwe syrah-aanplanten in grote vlaktes, terwijl die echt gedoemd zijn om te mislukken. Het investeren in laatbloeiende druivenrassen op passende specifieke terroirs is de toekomst. Vandaar, aldus Thomas Oui, dat vandaag in de witte wijnen van de Rhône de clairette en de bourboulenc zo'n prachtige resultaten bieden, wat 20 jaar geleden compleet niet het geval was. Het feit dat in zuidelijke appellaties de rode carignan opnieuw is toegelaten vind hij een fantastische zaak. Jammer dat niemand ze nog heeft en de jonge aanplanten zijn nog niet significant genoeg om voor een kentering te zorgen.

Thomas Oui (ICV en onafhankelijk oenoloog)

Jérémy Onde (Domaine les Ondines en Co-verantwoordelijke van de nieuwe Commissie Biodiversiteit in de appellatie **Vacqueyras**) is meteen duidelijk met het standpunt dat de huidige moderne wijnbouw op de schop moet en men resoluut moet kiezen voor een andere agro-cultuur in de wijngaarden. De bodems worden te droog en zijn vaak uitgeput door de vele handelingen

⁸ ICV= Group ICV Centre oenologique Rhône Sud is één van de grootste oenologische bedrijf met laboratoria, opleidingsfaciliteiten, innovatietrajecten, etc... in Frankrijk, met tentakels in alle wijngebieden in de wereld. Ze zijn vooral gespecialiseerd in de Rhônevallei en het volledig mediterrane bekken.

met machines en tractoren. Deze uitdroging wordt zeer sterk uitvergroot door de klimaatsopwarming met de excessieve hittepieken van de laatste jaren. We moeten terug naar methodes om het terroir extra vochtig te houden en daarvoor zijn maar twee aanvaardbare biologische manieren voor te vinden: een slimme irrigatie en een grotere biodiversiteit. Jérémy Onde is een pionier geworden in Vacqueyras om de biodiversiteit intensief te vergroten en schuwt extreme middelen niet. Bijvoorbeeld in de periode tussen december en maart komt geen tractor of ploegmachine in de wijngaard en laat hij het werk opknappen door oa 200 schapen. Hij ziet ook heil in nieuwe druivenrassen zoals counoise, carignan en vaccarèse, die dringend moeten worden opgenomen in de nieuwe 'cahier des charge' van de appellatie Vacqueyras. Ook de bijdrage van **Cécile Dusserre** (eigenares Domaine de Montvac en verantwoordelijk voor het herschrijven van de cahiers des charges voor de cru Vacqueyras) in dit debat is opmerkelijk en voegt er een extra pigment aan toe. Door het toepassen systeem van 'coplantations' waarbij alle druiven die toegelaten zijn binnen de appellatie door elkaar op één perceel aan te planten en op hetzelfde moment te plukken, krijgt men zeer evenwichtige wijnen die perfect een antwoord kunnen bieden op de klimaatsverandering. Terecht met fierheid lanceert ze vandaag voor het eerst de cuvée Alliance van zo'n wijngaard die 5 jaar geleden werd aangeplant. Het resultaat is verbluffend.

Jérémy Onde

Cécile Dusserre

In het moderne domein van de Belgische familie **Vermeersch** (Domaine Leplan-Vermeersch), gelegen in **Suze-la-Rousse**, zijn ze iets genuanceerder. Zij vinden de impact van de klimaatsverandering groter op hun witte wijnen, dan op de rode. Ann Vermeersch verwijst dat bladerenbeheer voor witte wijnen nu anders gebeurt dan 20 jaar geleden. Er is wel grote bezorgdheid rond de daling van het grondwaterniveau en de grote periodes van droogte in het zuidelijk gedeelte van de Rhônevallei. Ze zijn dan ook grote voorstander om te mogen irrigeren, wat in hun appellatie een moeilijk debat blijkt te zijn. Ze hebben ook vastgesteld dat de aromatische expressie van sommige druivenrassen aan het veranderen is, wat gevolgen heeft voor de typiciteit van de rhônewijnen. De syrah bijvoorbeeld verliest de laatste jaren meer en meer zijn gerookte truffelexpressie, wat een lichte verschraling van zijn identiteit betekent. In de nabijheid van Leplan-Vermeersch werkt de bescheiden **Pascal Chalon** (Domaine La Grande Ourse) in **Tulette**. Zijn wijnen zijn zeer rhônegetypeerd en zijn witte Côte-du-Rhône is van uitzonderlijke kwaliteit. Hij wil het niet uitgesproken hebben (hij vertrouwde mijn uitgesproken onderzoekstechniek niet zo goed), maar hij gaat de toekomst tegemoet door nog enkel 'terret noir' aan te planten (15% tov 1% nu) , omdat hij in deze druif het antwoord vindt om zijn rode wijnen

frisser te maken. Ik kreeg het niet uit zijn mond dat deze beslissing gedreven is door de klimaatsverandering. Zijn stoïcijnse glimlach liet echter geen twijfel mogelijk.

Sébastien Barbara & Ann Vermeersch

Pascal Chalon

Romain Leroy (wijnmaker van Les Grandes Serres) in **Châteauneuf-du-Pape** wacht niet op de trage en moeizame besluitvorming binnen de diverse appellaties. Dit domein nestelt zich kwalitatief geruisloos tussen alle grote namen binnen de appellatie. Hij is nu reeds bezig met belangrijke transformaties in de wijngaard en plant volop bomen en gebruikt specifieke natte biomeststoffen om de bodem vochtig en vruchtbaar te houden. Hij wil voor zijn percelen quasi een eigen terroirgebonden microklimaat ontwikkelen, waarop ook aangepaste druiven kunnen gedijen en waarbij onkruid en wilde begroeiing eerder als een zegen kan worden beschouwd. Zo maakt hij – naast de bekende appellaties- fantastische wijnen buiten categorie, speciaal ontwikkeld door na te denken over de toekomst over de zuidelijke Rhône, mede door de klimatologische druk. Een 100% bourboulenc of een 100% alicante bouchet zijn toonbeelden van fraîcheur, maar voorlopig nog niet toegelaten binnen het wettelijk kader van de appellaties Cairanne, Plan de Dieu of Châteauneuf-du-Pape, waar het domein effectief actief is. Het zijn pareltjes van de nieuwe visie, die tegelijkertijd een grote drinkbaarheidsfactor hebben. Het zijn duidelijk wijnen die iets toevoegen aan het andere gezicht van de Rhône.

Romain Leroy

Stéphanie Monnier (wijnmaakster van Domaine la Buissonnade) in **Travaillan (Plan de Dieu)** ontkent de ernst van de klimaatsproblematiek ook niet. Zij oppert dat de hoge temperaturen een reële aanslag betekenen op de frisheid van de wijnen, zeker in wit. Ze zijn daarom al jaren bezig (in alle stilte) te experimenteren met bijvoorbeeld de vermentino-druif, die niet is toegelaten in de appellatie Côtes-du-Rhône Plan de Dieu. Op een specifiek noordelijk georiënteerd terroir zijn ze erin geslaagd een fantastische witte 100% vermentino te maken buiten de contouren van de appellatie, die uitblinkt in frisse zuren en een zeer mooie aromatische lengte heeft. Deze cuvée Secret (what's in the name) in IGP Méditerranée is een mooi bewijs dat men zich kan wapenen tegen klimaatsverandering en dat er nog een grote toekomst is voor witte wijnen in de zuidelijke Rhône.

Stéphanie Monnier

Elodie Balme (van het gelijknamig domein) uit **Rasteaux/Roaix** is ondertussen een naam als klok en een gevestigde waarde in de hoog kwalitatieve wijnproductie van de zuidelijke Rhône. Verrassend genoeg is zijn veel subtieler over de 'hetze' rond de opwarming van de aarde. Haar verrassende (en terechte) redenering rond de stijging van het alcoholgehalte van de wijnen viel mij

op en ze relateert deze discussie in alle toonaarden. Zij maakt daar geen probleem van, zolang de balans in de wijn maar goed zit. Zij ziet dat de oude wijngaarden zich perfect aanpassen aan de gewijzigde omgeving, zolang men maar blijft werken met de autochtone druiven van de zuidelijke Rhône. De grenache doet het niet slecht en zal in de toekomst zeker niet slechter worden. Maar het is de mens hun eigen schuld wanneer ze nu klagen over de matige kwaliteit van roussanne en syrah. Dit zijn druiven geïmporteerd uit het noorden en hebben niets te zoeken in de zuidelijke Rhône. Dat nu juist die druiven het moeilijk hebben, had men moeten weten. Elodie Balme is dus ook een grote voorstander om meer zuidelijke druiven te introduceren in de appellaties, zoals voor de witte wijnen :de carignan blanc of picpoul (naast het stijgend belang van de clairette) of voor de rode wijnen de terret noir en de counoise. Zelf bewijst ze dat paniek niet hoeft en dat door de kunde van de wijnmaker ook vandaag in de zuidelijke Rhône frisse speelse wijnen kunnen worden gemaakt, dan wel met edele autochtone druiven. Haar nieuwe wijn 'Coup de Vent (80% cinsault en 20% grenache aan 11,5%) is een pareltje aan fraîcheur waarvan je onmiddellijk een tweede glas wil te drinken. Hiermee bewijst ze haar gelijk.

Elodie Balme

Peggy Rambeault (wijnmaakster bij Domaine la Florane) werkt al jaren in de beboste regio van **Visan**. Het domein ligt zowaar in een beschermde natuurlijke kuip vol met bomen en heuvels. Ook daar beseffen ze zeer goed wat eraan het gebeuren is. Ze maken zich hoofdzakelijk zorgen over de evolutie van witte wijnen. Dit resulteert in een visie dat er amper nog nieuwe wijngaarden op zuidelijk gerichte hellingen worden aangeplant. Alle nieuwe terrassen zijn noordelijk georiënteerd als antwoord op de klimaatsverandering. Door nieuwe druiven met hoge aciditeit, zoals de clairette, picpoul en bourboulenc, aangevuld met de bestaande bedruiving (grenache blanc, marsanne en viognier), samen met een vroeger gepland plukschema laat La Floranne toe verrassend frisse witte wijnen te maken. Ook de ontwikkeling van complexe blends kan de aromatische afvlakking (door de stijging van de molligheid) ook counteren. Zij bewijst dit met de cuvée A Fleur Blanc: een blend met 7 druivenrassen van een terroir compleet omgeven door hoogstammige bomen in aanwezigheid van een waterbron en beekje, die blaakt van expressie en frisheid. Zeer boeiend om te horen dat ook domeinen die door hun uitstekende ligging minder last hebben van klimaatschommelingen, toch enorme inspanningen doen om structureel toekomstgerichte maatregelen te nemen.

Peggy Rambeault

Rodolphe de Pins (8 jaar voorzitter van de **aoc Lirac** en eigenaar van **Château de Montfaucon**) is al lang bezig om op de klimaattransitie binnen zijn appellatie te anticiperen. Hij heeft twee maatregelen getroffen tijdens zijn legislatuur: een verruiming van de toegelaten druiven voor Lirac en de geregementeerde plantdensiteit van 4 à 5000 plantjes per hectare te reduceren naar min. 3300 plantjes. Dit laatste uiteraard om de problematiek van de waterstress bij de planten te verkleinen. Wat de druiven betreft hebben zij recentelijk picardan blanc, carignan blanc, clairette rose en een hogere % aan marsanne toegelaten, terwijl de picardan rouge, muscardin en vaccarèse in het lastenboek zijn opgenomen. Ook hij ziet de toekomst rooskleuriger dan de meeste mensen, want ook hij gelooft dat complexe blends van meerdere druiven ten goede komt aan de complexiteit van de wijn. Zijn witte Château de Montfaucon Madame de Comtesse is daar het perfecte voorbeeld van.

Rodolphe de Pins

De conclusie

Vanaf het moment dat je wat dieper spit in officiële teksten van Franse wijninstituten en ten gronde communiceert met belangrijke verantwoordelijken van de Franse wijnwereld, is de conclusie duidelijk dat klimaatverandering bijzonder hoog -op verschillende echelons- op de agenda staat. Meer zelf, op de vinologische werkvloer is men al veel verder geëvolueerd dan men wettelijk toelaat. Zelfs het zeer stoeve INOA laat heden behoorlijk veel toe in experimentele fase. Voor wat de Rhône betreft (met de focus op de meer getroffen zuidelijke regio) zijn er twee duidelijke bewegingen bezig om op de klimatologische opwarming te anticiperen:

1. Bij de professionele koepelorganisaties en de talrijke respectievelijke wijnsyndicaten van de Rhônevallei ziet men dat bijna alle huidige appellatie-decreten op de schop gaan en in een herzieningsmodus worden geplaatst. Nieuwe druivenrassen worden geïntroduceerd en andere vinificatiemethodes worden opgelegd. In de Rhône zijn recentelijk twee ingrijpende beslissingen genomen:
 - a. Voor de Côtes du Rhônewijnen en Côtes du Rhône Villageswijnen mogen vier nieuwe druiven worden geïmplementeerd: de meer klimaat geadapteerde druiven **carignan blanc** en de **vermentino blanc** en twee schimmelresistente varianten als de **floreal blanc** en de **vidoc rouge**
 - b. Via het Instituut Rhodaniëne is men erin geslaagd drie belangrijke rhonedruiven schimmelresistenter en sterker te maken tegen grote klimaatsschommelingen. Men is er op een wetenschappelijke en biologische manier in geslaagd een variant te ontwikkelen (zonder DNA-mutatie) van grenache, syrah en muscat. Overal in de Rhône zijn nu testvelden aangelegd met deze nieuwe varianten om alle effecten (ook de organoleptische in het glas) te kunnen meten en analyseren. Bij gunstig gevolg zal dit uiteindelijk pas in 2030 over de verschillende appellaties kunnen worden uitgerold.⁹
2. Bij de wijnboeren zelf is er een enorme creatieve dynamiek ontstaan, los van alle richtlijnen van de koepelorganisaties, om binnen de eigen biotoop van hun domein de klimatologische koe stevig bij de horens te pakken. De getuigenissen in dit artikel laat een heleboel alternatieven zien die ik hier niet zal herhalen. Maar de boodschap is duidelijk: meer biodiversiteit, terug naar zuiderse autochtone druivenrassen en adaptieve vinificatiemethoden .

De wijnbouw in Frankrijk wacht duidelijk niet op de ingrijpende politieke beslissingen met betrekking tot de maatregelen om de CO²- hoeveelheid te doen dalen. En dat is maar goed ook! Want ook in politiek Frankrijk is Oekraïne belangrijker dan hun nationale trots, wat de wijnbouw toch zou moeten zijn. En nu Marine Le Pen (= een pure klimaatsnegationist à la Trump) de politieke agenda van Frankrijk beheerst, is het goed dat de Franse wijnbouwers Parijs even loslaten en dit ten goede van de toekomst van de Franse wijnbouw.

Erwin Devriendt

⁹ Ook hier heeft de wijnblog van Geovino een mooie vertaling gemaakt rond het studiewerk van het Wijninstituut Rhodaniëne: https://www.geovino.wine/wijnblog/2423234_voorzichtige-doorbraak-in-de-rhonevallei-3-nieuwe-ziektebestendige-druivenrassen-in-ontwikkeling-die-ook-hoofd-bieden-aan-klimaatverandering-tegen-2030